

Není hlas jako hlas aneb riskujete rádi?

I když je to pro občana, jehož trpělivost naši nejvyšší vytrvale zkouší, po dvou dekádách svobody stále obtížnější, je dobré se nad činy politiků sem tam vážně zamýšlet. Zamýšlet nad skutečně směřodatnými detaily naší barvitě demokracie tak dovedně ukrývanými mezi stále nové a nové klipy mediální hry na realitu.

Odpoutejme se prosím na okamžik od prázdninových vil, vypůjčených jachet, nemožných výroků a podobných podružností a vraťme se o 10 let zpátky do časů opoziční smlouvy. Dlouhodobě neblahý vliv dohody tehdejších vůdců nejsilnějších stran netřeba přibližovat dopodrobna, soustředím se na jediný moment, který ilustruje zlověstnou pravdu o povaze politické moci, totiž o neutuchající touze mocných být ještě mocnějšími.

Po parlamentních volbách v červnu 1998 se vyjednavací dosud nesmiřitelně soupeřících partají dohodli na změně pravidel volebního systému do Poslanecké sněmovny PČR.

Podstatu jejich návrhu lze shrnout do tří bodů:

- vyšší práh pro úspěch koalic (v roce 1998 stačil dvoučlenné koalici zisk 7% hlasů v celostátním měřítku, nově zvýšení na 10%)
- rozdělení ČR na 35 volebních okrsků (záměrem bylo snížit šance především KDU-ČSL, která práh 5% hlasů pro vstup do PS dosud v celostátním měřítku vždy překonala, ale má voličskou základnu územně značně nerovnoměrně rozloženu)
- změna způsobu přidělování mandátů tzv. d'Hondtovou metodou

Kam navrhovaná změna směřovala, nejlépe ilustrují následující údaje: v roce 1998 získala dvojice nejúspěšnějších stran celkem 60% mandátů, ale podle zamýšlené novely by to bylo neodolatelných 93%! Jednalo se tedy o návrh razantní úpravy, i když stále v rámci ústavou daného poměrného volebního systému (přesto, že fakticky by ostatní strany měli šanci obsadit asi 10-15 křesel z 200).

Za to, že už nám dávno nevládne dokonale neprůstřelné modro-oranžové společenství, vdčíme tehdejšímu prezidentu Havlovi a ještě spíše jeho mimořádné neformální autoritě než oprávněnosti jeho podání k Ústavnímu soudu. I když to řada odborníků považuje za velmi pochybné, Ústavní soud v lednu 2001 dal tehdejší hlavě státu částečně za pravdu, když nejspornější prvek – 35 volebních obvodů zrušil.

Dopad současně platné podoby z. č. 204/2000 Sb. je nyní patrný především v podobě všelijak maskovaných předvolebních koalic, které koalicemi ve skutečnosti nejsou (např. TOP 09 + Starostové), protože desetiprocentní koaliční práh je pro malé strany odstrašující.

Druhým, zprvu nepostřehnutelným rysem minulých i nadcházejícího volebního klání je nestejná váha hlasu, který té které straně přidělíme. Naše aktuální podoba poměrného

volebního systému je tedy zcela v souladu s Ústavou, i když do férovosti typu 10% hlasů = 10% mandátů má hodně daleko.

Skutečnost ukazuje tabulka:

<u>Volby 1996 (Hagenbach-Bischofova metoda)</u>				<u>Volby 2006 (d'Hondtova metoda)</u>			
Strana	% hlasů	% mandátů	Váha hlasu	Strana	% hlasů	% mandátů	Váha hlasu
ODS	29,62	34	1,15	ODS	35,38	40,5	1,14
ČSSD	26,44	30,5	1,15	ČSSD	32,32	37	1,14
KSČM	10,33	11	1,06	KSČM	12,81	13	1,01
KDU-ČSL	8,08	9	1,11	KDU-ČSL	7,22	6,5!	0,90!
SPR-RSČ	8,01	9	1,12	SZ	6,29	3!!	0,48!!
ODA	6,36	6,5	1,02	Váha hlasů výrazně nestejná, znevýhodnění malých stran je zcela zjevné.			
Váha hlasů nestejná, ale každá strana, která překročila celostátně 5%, získala vyšší procento mandátů, než odpovídalo procentnímu zisku hlasů.							

Pokoušení kreativně modelovat volební systém podle momentálních potřeb silnějších se viditelně promítlo do podoby pravidel, s nimiž budeme začátkem října při volebním aktu konfrontováni. Mějme to na paměti, ať už upřednostníme jistotu hlasu pro velkou stranu nebo budeme riskovat (možná) jeho propad volbou strany menší.

Ing. Jiří Franc